

Uttalelse fra NAS: Hørselsomsorgen i de nordiske land i behov av enhetlig håndtering

NAS (Nordisk audiologisk selskap) er en organisasjon bestående av alle audiologiske profesjonsforeninger og pasientforeninger for hørselshemmete og døve i de nordiske land. I regi av NAS ble det i 2015 utarbeidet en rapport fra hver av de nordiske land som omhandlet status for hørselsrehabiliteringen i de respektive land (<https://www.nas.dk/archive>), og i 2016 skrevet et sammendrag av disse rapportene (<https://www.nas.dk/archive>). Rapportene viser at hørselsrehabiliteringen gjennomføres svært ulikt i de 5 nordiske land, men også innenfor hvert land. Et felles trekk er at kostnadene for høreapparat og hørselsrehabilitering dekkes helt eller delvis av staten. De 2 største utfordringene felles for de nordiske landene er:

1. Det er stor variasjon i kvaliteten på hørselsomsorgen, enten den skjer i privat eller offentlig regi, dvs. hørselsomsorgen vurderes som fragmentert.
2. Økende antall eldre i befolkningen medfører økende antall hørselshemmete og derved økende ressursbehov i hørselsomsorgen.

Studier viser at en stor andel av høreapparatbrukerne har fått for lite informasjon om hvordan de best skal få nytte av høreapparatene, resulterende i for lav motivasjon for å bruke høreapparatene. I en norsk studie blandt personer > 60 år brukte 25 % høreapparatene 0-1 timer per dag. Etter 30 minutters informasjon om høreapparatbruk økte gjennomsnittlig brukstid med 2 timer per dag (<https://www.hlf.no/globalassets/prosjekter/prosjektdokumenter/hr-2013-2-252-bruk-av-horeapparat-jorunn-solheim-sluttrapport.pdf>).

God hørselsomsorg omfatter ikke kun optimal høreapparatbruk, men også opplæring i best mulig kommunikasjonsstrategi for hver enkelte hørselshemmet og dens nærmeste. For å oppnå dette er det avgjørende først å kartlegge den hørselshemmetes kommunikasjonsproblemer og behov. For de mest tunghørte tilbys i dag cochleaimplantat (CI). I fremtiden vil nye brukergrupper som f.eks. ensidig døve være aktuelle CI-kandidater. Finansieringen av CI må ta hensyn til dette.

Økende krav til kommunikasjon i samfunnet medfører økende utfordringer for hørselshemmete i deres deltakelse i samfunnslivet. Dette må tas hensyn til ved utforming av skoler, lokaler for høyere utdanning, arbeidsplasser og andre offentlige arenaer.

Det er et økende fokus internasjonalt på sammenheng mellom hørselstap og utvikling av dårligere kognitiv funksjon/demens ([https://www.alzheimersanddementia.com/article/S1552-5260\(18\)33606-9/fulltext](https://www.alzheimersanddementia.com/article/S1552-5260(18)33606-9/fulltext)) som vil medføre dårligere livskvalitet og økende ressursbruk i det offentlige helsevesen. Studier tyder på at opprettholdt kognitiv funksjon medfører reduserte kostnader (<https://bmccgeriatr.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12877-018-0748-9>). Dessuten medfører hørselstap økende grad av ensomhet og isolasjon (https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/0898264315614570?url_ver=Z39.88-2003&rfr_id=ori%3Arid%3Acrossref.org&rfr_dat=cr_pub%3Dpubmed).

På bakgrunn av ovennevnte mener NAS at det nå er et sterkt behov for å øke ressursene til hørselsrehabilitering i alle de nordiske land, og at det gjerne kan skje ved samtidige studier på nytteeffekten av de økte ressursene til hørselsrehabilitering. Opprettelse av nasjonale (evt. lokale) kvalitetsregistre for hørselshemmete anbefales. Det er forskningsmessig vist at økt informasjon før høreapparattilpasning og økt oppfølging etter høreapparattilpasning, har stor betydning for om høreapparatene blir brukt som tilsiktet (<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/30222540>). Dette er avgjørende for bedret hørselsmessig funksjon i samfunnet. Dette vil igjen ha betydning for hørselshemmetes deltakelse i samfunnslivet. Optimal høreapparatbruk vil ut fra nyere forskning høyst sannsynlig være viktig for å redusere risikoen for utvikling av dårligere kognitiv

funksjon/demens (<http://www.hearingreview.com/2019/01/evidence-hearing-aids-slow-cognitive-decline-later-life/>).

NAS mener at den beste forutsetningen for en god og enhetlig hørselsomsorg er at det fra de offentlige myndigheter i hvert av de nordiske land stilles krav til hvordan denne skal gjennomføres. Europeisk standard for høreapparattilpasning (<https://studylib.net/doc/12050681/en-15927-european-standard>) må være et minimum for dette kravet, men kan med fordel nyanseres/spisses ytterligere. For å utløse dekning av utgiftene til høreapparatene anbefales at det lages et skjema/formular som bevitner at man har fulgt Europeisk standard eller den nyanserte/spisette formen av Europeisk standard.

Oppsummering dagens situasjon:

- Fragmentert hørselsomsorg
- For lite informasjon til hørselshemmete om hva som skal til for best mulig hørselsfunksjon, inkludert optimal høreapparatbruk.

Konsekvenser av mangelfull hørselsrehabilitering:

- Isolasjon, nedsatt kognitiv funksjon, nedsatt livskvalitet og demensutvikling → Økt ressursbruk i helsevesenet.

Fremtidige utfordringer – økende ressursbehov i hørselsomsorgen på grunn av:

- Økende antall eldre → økende antall hørselshemmete.
- Økende krav til kommunikasjon i samfunnet → økende utfordringer for hørselshemmete.

Nødvendige tiltak:

- Økte økonomiske- og personellressurser til hørselsomsorgen.
- Krav til bruk av europeisk standard for høreapparattilpasning.
- Kartlegging av den hørselshemmetes kommunikasjonsproblemer og behov nødvendig før tiltak.

NAS-styret ved styreleder Haakon Arnesen, november 2019

